

FEJÉRMEGYEI NAPLÓ

Előfizetési árak:
1 évre 12 kor., 1/2 évre 6 kor., 1/4 évre 3 kor.
Egyes szám ára 10 fill.

Felolós szerkesztő:
BILKEI FERENC.

Megjelenik: kedden, csütörtökön és szombaton este.
Szerkesztőség és kiadó-hivatal: Szent-István-tér 1.
Egyes számok kaphatók: a dohánytársaságtól.

A szekularizációról.

Irtá: dr. Ziskay Antal, a győri ügyvédi kamara elnöke.

Hajdumegye átíratának indítványozója, Lengyel Imre, tudtommal nyugalmazott kir. táblabíró, azon kifejezésével, hogy az adományozó mindenkor kidomborította a célvagyon jellegét, elárulta, hogy micsoda elméletből meríti érvelését. Mellékesen megjegyzem, hogy az említett célvagyon, németül Zweekvermögen, a XIX. század közepének német jogirodalmi terméke. Apja Brinz nevű német jogtudós, amelyet Windscheidt, Bekker és még egy sereg német jogíró nevelt fel, de nem tudott életben tartani. Ma már ez a fogalom Németországban is a tudomány halottainak temetőjében nyugszik.

Ezen megjegyzés után kijelentem, hogy Hajdumegyének átírata a német protestáns jogirodalomból, az ugynevezett feudális jog elméletéből meríti jogi felfogását, amely elmélet a germán, jobban mondva pogány-római és frank államegyházi elméletből veszi eredetét.

Ezen jogelmélet megkülönbözteti a főtulajdoni jogot, a hűbérur, később az abszolút lett fejedelem részére; a hűbéres részére pedig a beneficiumot, a haszonélvezeti tulajdonat. Bizonyos, hogy a feudum, a hűbérur csak haszonélvezeti tulajdonat biztosított a hűbéres részére. Ezen theoria szerint az egyház is csak haszonélvezeti tulajdonat nyert, az ugynevezett „ager publicus“-ból a közös vagyonból. A feudális jogelmélet alapján tehát lehet vitatni, hogy az egyházi javak az állam tulajdonát képezik, habár feltűnő, hogy Hajdumegye átírata ezen elméletet csak a katolikus egyház kezén álló birtokokra alkalmazza, de ki nem terjeszti azt a görög keletiek, vagyis a görög nem egyesültek kir. adományaira, valamint a protestánsoknak nemzeti fejedelmi adományaira sem, úgy Erdélyben, mint az anyaországban.

Az említett feudális jogelmélet azonban a magyar alkotmánnyal és a nemzeti önkormányzattal, amely a nemesi vagyon tulajdoni erősségében kapta meg hatalmas gyökerét, alapjában homlokegyenest ellenkezik és azzal semmiképp össze nem egyeztethető. Némely kihatásai a feudalizmusnak mutatkoztak hazánkban is, de lényegében a feudális jogelmélet nálunk sohasem lett elfogadva. A magyar ősiség és a magyar adományrendszer lényegesen különbözött a feudális jogrendszerétől. A magyar királynak jogköre mindig és elvileg alkotmányosan korlátolt volt, amely a germán, illetőleg a frank uralkodói hatalommal egyáltalában össze nem hasonlítható.

Miként a magyar nemzet mint keleti faj, legnagyobb bámulatra a vérszerződés értelmében kezdetül fogva alkotmányos államformát alkotott, miként továbbá példás és bámulatraméltó olyan családjogot is megállapított, amelynek az összes európai művelt nemzetek között párja nincsen; hasonlóképp a magyar nemzet önálló és példás vagyonjogi rendszert is létesített, amely a tulajdonjog erősségén és sérteletlenségén nyugszik, amely kizárja a fő- és haszonélvezeti tulajdon

közi megkülönböztetést az európai nemzetek példája szerint.

Miután a XVIII. században Kollár nevű író, az ugynevezett Febronizmus híve, a magyar királyi adományok jogi természetére nézve a feudális jogelméletet alkalmazni megkísérelte, az 1764 évi országgyűlés bizottsága ezen kísérletet a magyar nemzeti alkotmány, a köztörvények, a király, az ország rendjei és birtokosai ellen intézett mérenyletnek minősítette.

Tudvalevő dolog, hogy a magyar vagyonjogi rendszer az ugynevezett descensus, szállásbirtokokban veszi eredetét, midőn a honfoglaló vezérek a vérszerződés értelmében az elfoglalt területeket maguk között, törzsek és nemzetségek szerint felosztották, a tulajdonjoguk oly erejével, hogy a szállásbirtok eredetileg még hűtelenség vagy kiköltözés esetén sem hárult az államra, vagy ennek képviselőitén az uralkodóra, hanem a törzs kötelékében maradt. Ezen ősi vagyonjogunk az államot, mint vagyonjogi alanyt nem ismerte. Az „ager publicus“-hoz hasonló közös vagyon akkor még nem létezett.

Árpád hazai első királyaink idejében a valódi kir. adományok a szállásbirtok tulajdonának erejével bírtak, nevezetesen ilyenek voltak a katolikus egyháznak a Szent István első királyunk a törzs- és nemzetségi tulajdonát családi és egyéni tulajdonná változtatta át, második törvénykönyvének 5-ik fejezetében kijelentvén: „Királyi hatalmunknak fogva elhatároztuk, hogy mindenkinek szabad legyen a maga javait elosztani, átadni feleségének, fiainak, leányainak és rokonainak vagy az egyháznak és halála után ne merészeje valaki megsemmisíteni.“ Szent István idejében a királyi javakat az ugynevezett várföldek képezték, de ezek az Árpád hazai első királyok idejében nem voltak elidegeníthetők, nem voltak eladományozhatók, azok csak a várszisztem megdőlésével képezték az adományozás tárgyát.

Közjogi és történeti íróink szerint, valamint Günther Antal mostani igazságügyminiszter „A katolikus Vallás-Tudományi és Egyetemi Alapok“ című igen alapos munkájában nyilvánított véleménye szerint, Szent István király nem a nemzet közös vagyonából, hanem a honfoglalás-kor Árpád nak és utódainak osztályrészüli jutott javakból dotálta dusan az általa alapított püspökségeket, apátságokat stb.

Szalay László történetíró szerint Szent István király részint a magáéból, részint Koppány, Gyula, Keán, Othum legyőzése után a hadiszákmányból és a legyőzöttek vagyonából látta el dus adományokkal a katolikus egyházat, habár az alapítás idejekor a katolikus egyházon kívül álló felekezetek is léteztek, u. m. görög keletiek, zsidók, izmaeliták, különböző eretnekek, sőt pogányok is. Alaptalan tehát az nézet, hogy Szent István idejében a katolikus egyház az állam birtokából nyerte dotációját, mert akkor az államnak, mint olyannak, eladományozható közös birtoka nem volt.

De ha koronás királyaink a nemzet közös vagyonából is dotálták volna a katolikus egyházat, amint az idők folyamán a királyi várföl-

dekből is, valamint a királyra, később a koronára hárult javakból kétségkívül adtak is dotációkat, eldöntő és kétségbevonhatatlan tény az, hogy a magyar királyi adomány nem szerzendő, hanem már szerzett érdeméért, nem a visszavonható beneficiumot vagy haszonélvezeti jogot, hanem örök és visszavonhatatlan tulajdonat biztosított az adományosnak; amint erről Fejé, György „Codex diplomaticus“-ában, Venczel Gusztáv „Árpád kori okmánytára“-ban, valamint Barta, György „Commentarium“-ában olvasható királyi adománylevelek minden kétely kizárásával tanuskodnak.

Barta György szerint „a Szent István által az egyházak számára adományozott javak nemcsak névleg, de jogilag is az első valódi és természetes nemesek szállásbirtokával azonosak. Tehát ezeket örök időkre adta az egyháznak.“

Az egyházi javak adományozására vonatkozó királyi levelekben legtöbbszörre azon záradék fordul elő, hogy „semmi jogot fenn nem tartván magunknak és utódainknak“; a világi nemesek királyi adományleveleikben pedig gyakran oly záradék találatik, hogy „adjuk adományozzuk... ha az Isten egyházához nem tartozik“ ugy, hogy az egyházi tulajdon oly erős volt, hogy a világi nemesek gyengébb donacionális birtokjoga az egyházi tulajdon erőssége által nyerte meg azt a szállásadást, amelyet élvezett és amely alapját képezte a magyar birtokrendszernek.

Idővel az egyházi és világi királyi adományok közti különbség a tulajdonjog szilárdsága tekintetében teljesen elenyészett és teljes jogegység jött létre, amely jogegység a nemzeti önkormányzatnak egyik legbiztosabb támaszául bizonyult. Verböczy Hármaskönyvében (H. K. I. R. 2. c. 1. sz.) már a következőket írta: „Es habár a lelkekkel foglalkozó személyeket, akiket Urunk és Megváltónk az emberi üdvösség kiszolgáltatására rendelt, méltóbbaknak tarják a világi személyeknél, mindazáltal e Magyarországnak minden főpap, egyházi és báró urai és többi magnása, nemesse és előkelje nemességükre és világi javaikra nézve, a szabadság, kivételesség és adómentesség egy és ugyanazon előjogot élvezik; nincs is valamely urnak nagyobb és valamely nemesnek kisebb szabadsága.“

Az egyházi és nemesi javak közti különbség Verböczy Hármaskönyve (I. R. 10. c. 3. szakasza) szerint abban állott, hogy „Fejedelmünk valamennyi főpap urnak és egyházi férfiak is hasonlóképpen igazi törvényes utóda; nem abban az értelemben, mintha a fekvőjóságokat és birtokjogokat az egyháztól elvehetné vagy elszakíthatná, hanem abban, hogy ezeket (s megürülvén a főpapi és egyházi szék) az egyházzal együtt kormányzás céljából eladományozza“, továbbá Verböczy Hármaskönyvének (I. R. 51. c. 1. szakasza) szerint „az egyházak fekvő jóságait és birtokjogait a főpapok vagy apátok, prépostok avagy más egyházi személyek közül senki a maga kihágása miatt el nem vesztetheti és az egyháztól el nem idegenítheti.“

Sövegjártó János

vászon kereskedése menyasszonyi kelengyék

olcsó, szabott árak mellett.
Székesfehérvár, Barátok épülete. Egy tanuló felvétetik.

Mai lapunk 4 oldal.

00000445

Hitelenség esetében a főpapok és egyáltalán az egyházi javadalmak személyükre nézve elvesztették ugyan javadalmukat, de az ahhoz tartozó javak nem voltak a háramlás tárgya, ami legfőbb oka és rációja volt a szerzésről, vagyis az ugynevezett holtkézről alkotott törvényeknek, úgy, hogy megszüntetve az 1852. évi ősiségi pátenst szerint a háramlás, a holtkézről alkotott törvényeknek tulajdonképpeni oka és rációja, a magyar királyi Curia 1896. évi február hó 1-én tartott ülésének 63. számú döntvényében kijelentette, hogy a holtkézről alkotott törvények már uincsenek hatályban.

Számos törvényünk van a legrégebb idők óta kezdve, amelyek az egyházi javak tulajdonjogának sérthetenségét, a világiak által elfoglalt egyházi javaknak visszaadását elrendelik. Fel- említem csak Szent István Dekretumának II. könyve első fejezetét, amely így szól: „Aki gögősa keveltségében fenhájzva, Isten házat semmibe sem veszi és az Istennek szentelt és Istennek tiszteletére, a király oltalmának szárnyai alá helyezett javakat becsutelnül illeti vagy azokból elvenni merészkedik, akárki legyen, mint Isten házának megtámadját és rontóját rekesz- sék ki a gyülekezetből, mert ilik, hogy érezze haragját, aki a király urnak valaki az akaratát megveti és rendelést állalhája“, továbbá Szent István király egyik adománylevelében, pl. a veszprémi püspökség alapítására vonatkozó adománylevelében 8000 finom arany bírsággal sújtja azokat, akik a Szent Mihály jámbor püspökét és utódait az adományozott javakban háborogtani merészkednének. Hasonlóképp bírság van ki- szabva Szent István királynak pannonhalmi alapítólevelében, valamint más Árpád-házi királyok adománylevelében is. Róbert Károly királynak 1335-ik évi diplomájában szöszert a következők foglaltatnak: „Királyi oltalomba kell részesíteni mindazt, ami igaz uton az egyházak jogaiba esett; tehát azt, amiről tudvalevő, hogy az egy- ház, nemhogy megkisebbiteni, sőt inkább mind- örökre oltalmazni kell, mert a királyi bőkezűség úgy akarta, hogy azok a sérthetenség biztosítékai- val láttassanak el.“

Az egyházi vagyon sérthetenségét biz- tosítják továbbá Zsigmond király VI. Dekretu- mának 21. cikke, Mátyás király szintén VI. Dek- retumának 11. cikke. 1548. évi VIII. és XII. 1550. évi XVII. törvénycikk stb., újabb időkben pedig az 1791. évi XXIII. törvénycikk, valamint az 1791. évi XXVI. törvénycikknek híres 12 pontja, végre úgy a régibb, mint az újabbkori koronázási eskü.

Mindezekhez járul a sokszoros* elbirtoklás, legújabb időkben az érvényükben fentartott 1852. évi ősiségi pátenst és a hitellekkönyv, amelyek a katolikus egyházak tulajdonjogát újabb jog- alapon örökre biztosítják.

A katolikus egyház birtokában levő javak, mint az állam tulajdonai egyik törvényünkben sem említettek, nevezetesen II. Ulászló VII. Dek- retumának 3. cikkelye tüzetesen felsorolja a ko- ronához tartozó javakat, de ezek között az egy- házi javak nem említettek. Hogy az egyházi javak nem államtulajdon, kiteszik Verbóczy Hármaskönyvének I. R. 78. c. I. és II. szakaszá- ból is, melyek szerint „az elévülés . . . melyet a törvény a fekvő jószágokra jogszerű megtartá- sára és visszaszerzésére nézve megállapított . . . királyi fekvő jószágokra és birtokokokra nézve száz, az egyháziakra nézve negyven év lefolyá- sával telik le.“ Bizonyos, hogy ha az egyházi javak — királyi javak volnának, ezen megkülön- böztetés nem tétetik, illetőleg az egyházi javakra nézve is száz évi elévülési idő volna irányadó.

Hazánkban az ország „proprietasát“ va- gyis tulajdonát, az erdélyi törvények, az ugy- nevezett Approbatae Constitutiones, II. R. 5. c. I. szakasza szerint képezték az ugynevezett fis- kális jószágok, vagyis az erdélyi katolikus püs- pökségtől, kaptalanótól és szerzetes rendektől el- kobzott javak, amelyekből Bethlen Gábor feje- dem dusan dotálta a többi között a nagyenyedi Collegiumot. Továbbá a fiskális javak az or- szág tulajdona voltak Erdélyben a katolikusok- tól elkobzott és a nemzeti fejedelmek által lutheránus szász papságnak adományozott dézsmák, amelyeknek 1848-ik évben történt megszüntetése folytán a lutheránus szász papság nem kevesebb mint 7,860,347 ft 44 kr. kárpótlásban részesült.

Ily természetű s egyáltalán semmi nemü állami javak a katolikus egyházak birtokában soha nem voltak és sincsenek, azok az előadott módon a magyar királyok által az okmánytárak tanúsága szerint gyakran saját pénzülgőn veit- javakból is örök tulajdonul lettek a katolikus egyháznak adományozva.

Mindezek mellett figyelembe veendő, hogy a magyarországi egyházi vagyonnak csak egy része királyi adomány eredetű. Fejér György Codexe tanúsága szerint a katolikus egyház birtokába még nagyobb birtokok jutottak ma- gánadományok és alapítványok, végrendeletek, bírói ítéletek, peregyezségek, jószágserék, véte- lek és elbirtoklás után, amely javak tulajdonjogát, ennek világos sértése nélkül semminemű teoria alapján megtámadni, szekularizálni vagyis elko- bozni nem lehet.

Ami az egyházi javakkal járó terheket, ne- vezetesen az egyházi bandériumok tartását illeti, tudvalevő, hogy Nagy Lajos óta alkotmányunk- nak egyik sarkétele volt, hogy a nemesi javak birtokosai az ország védelmére bandériumokat tartoznak kiállítani, az pedig kétségbe nem von- ható, hogy a katolikus egyház nemesi jogon bírta és bírja a birtokokat. A katolikus egyház kezében levő birtokok most is mint nemesi bir- tokok vannak teellekkönyvezve.

Ha az egyházi bandériumok tartásának meg- szüntetése alapján az egyházi birtokok tulajdon- joga ellen lehetne érvelni, ez oda vezetne, hogy az összes nemesi birtokok elkoboztassanak. Mai korban a közteherviselés behozatala óta az egy- házi javak ugyanazon terheket viselik, mint más világi javak.

Günther Antal mostani m. kir. igazságügy- miniszter fent már említett munkájában azt írja: „hogy az egyházvagyon Magyarországon tulaj- doni erősségében megint annyi jelent, mint a magyar alkotmányjog egyik sarkoszlópat és a magyar vagyonjog biztonságát egy csapással megdönteni,“ továbbá tekintettel a fentemlített fe- dális jogelméletre, amely Hajdumegye átiratának alapját és kiindulási pontját képezi, ugyancsak Günther Antal igazságügyi miniszter írja, hogy „valóban röstelleni való dolog, hogy ezt a tiszta magyar jogrendszert nem állják meghamisítani csak azért, hogy a katolikus egyházvagyon erős- sége ellen érvelhessenek“, végre, hogy „valóban egyike a legelzomorítóbb jelenségeknek az, hogy ennek az idegen, náján receptóra nem talált, sőt egész történeti fejlődésünkkel ellentétes jog- rendszert elvett viszik a harcba hazánkban ez- tizedek óta, abból a célból, hogy meggyengítsék esetleg megdöntsék a katolikus egyházi vagyon- ban székelő tulajdoni jogviszonyokat . . . amely érvelési rendszer, mondhatom a magyar alkot- mányunk sarkelveibe ütök.“

Ezzel be is fejezhetném fejtegetésemet, mint- hogy azonban Hajdumegye átirata a valóságnak meg nem felelő és alapalan ráfogással azon kérdésre is kiterjed, hogy nem tudom miféle adatokból összeállított katolikus egyházi va- gyonnak jövedelmét mire fordították, habár azon kérdés, hogy a tulajdonos katolikus egy- ház vagyonának jövedelmét mire fordítja, a tu- lajdonjog tisztázásához és eldöntéséhez nem tar- tozik, mindazonáltal szükséges vélem nagyon röviden ezen kérdésre is figyelmet fordítani.

Aki csak némileg is ismeri Magyarorszá- g közművelődési történetét, tudja, hogy a magyar nemzet európai művelődését a katolikus egy- házának köszöni. A reformáció későbbi eredetű. Nagy és hatalmas volt Magyarországon valóban még a reformáció előtt nemcsak polilika tekin- tetben, hanem a tudomány, művészet, tanítéze- tek stb. tekintetében is. Hogy hány és mifele népiszkolát, középiskolát, jogakadémiát és egye- temet létesített és gondozott a katolikus egyház legrégebb idők óta kezdve, hogy a közművelődési és emberbarát célokra tett adományai és alapít- ványai mily rengeteg összegre ruggnak és hogy mely katolikus főpapoknak közérdekű alapítványait örökölt meg a törvénytarunk, sőt hogy az ország védelmére mely főpapok várakat is építettek, mindezeknek igen nagy számát sorolja fel Török Kálmán „A magyarországi katolikus vagyon tu- lajdonjoga“ című munkájában, amely munkában utóljára felsorolva Simor primás, Hajnald és Samassa érsekeknek sok millióra rugo adakozá- sait és alapítványait, nevezett Török Kálmán

számszerű adatokból vont következtetésként a következőket írja.

„Tettek beszélnék. Nem létezik hazánkban intézmény, mely az egyházi javakból hasznot ne látott volna. Hasznot húzott a nép, a társada- lom, minden közintézet, az egész nemzet. A holtkéz él, a holtkéz a legélelenebb, a holtkéz a legáldásosabb.“ A vagyon csak az egyházzé, de haszna millióké.“

Vaszary Kolos hercegprimásnak Kemény Dániel által 1905. évben összeállított életrajzá- ban olvassuk, hogy kulturális és emberbarát adakozásai 14 éves primássága alatt kitesznek 6,541.380 korona 58 fillért, dr. Mohl Antal c. püspök és nagyprépost pedig a „Dunántúli Hir- lap“ 1909. évi július 20-án megjelent számában közölte, hogy Vaszary bíboros jótköny cílokra évenként 735.000 koronát fordít.

A külföldön keresztültvitt szekularizációk mindenütt káros következtésekkel jártak, mintha megvalósulna azon görög mese — írja a fentebb nevezett Török Kálmán — mely szerint a sas az oltárról áldozathat elragadván, azzal úszköt vitt saját fészkébe, mely azt lángba borította; mintha továbbá a Gondviselés átka nehezednék az elkobzott jószágokra.

Ugyanis a véghezvitt szekularizációknak az lett mindenütt az eredményük, hogy sokkal na- gyobb összegek terhelik az országos költségveté- seket, mint amennyit az illető országok az egy- házi javak eladásából nyertek, amely állandó teher nyomasztólagn nehezedik a népre és így a népen nemcsak hogy segítve nem lett, hanem a nép a szekularizáció által meg lett nyomorítva, Leroy—Beaulieu híres francia közgazdasági író a francia szekularizációt „az eltékozolt vagyon fosztogatás eredményének minősíti, a javak el- adását pedig kárhozatosnak és több kárt mint hasznothozónak mondja. Képzelt jövedelmi for- rásokkal csábította a szekularizáció a kormányt, ezáltal a valódi jövedelmi forrásokat elrabolta tőle“, továbbá megjegyzi: „ugylétszik, mintha az ily segélyforrást talált pénznek vagy játéknyszerű- nek tekintették, melynek az a szomorú előjoga van, hogy a nyertest pazarlásra ingerdi.“ Taine Hyppolit, a francia nemzet egyik legélesebb tudosa és bölcseleje, igen tanulságos módon nyilatkozott a francia szekularizációról, midőn az előzők tett intézkedéseinek tiszteletbentartását hangsúlyozza, mondván, hogy „a halottaknak és élőknek egyaránt vannak jogaik a társadalommal szemben; mert a holtak hozták létre azon társa- dalmat, amelynek jötekonny voltát az élők élvezik és mi csupan azon feltétel alatt részesülünk az ő örökségükben, ha végrendeletüket teljesítjük.“ Vagyis, ha az alapítványi vagyon rendeltetésétől el nem vonjuk. Burke, a nagynevű angol állam- férfi a francia Constituante, a szekularizációt ki- mondó határozatára azon kemény szavakat hasz- nálta, hogy „ezen határozat védelmezőinek a bakó által kellene megadni a felelet“ stb.

Hazánkban tudvalevő, hogy gróf Tisza István, akit kétségkívül szintén a közérdek szolgálata és az igaz hazaszeretet vezetett, a dunántúli refor- mátus egyházkerületnek 1907. évi szeptember 29-én tartott rendes közgyűlésén a szekularizá- cióra a következőleg nyilatkozott: „Ha napi- renden volna a szekularizáció kérdése, igyeksz- ném azt az ezer és egy okot kifejteni, melynek fogva e kérdés felvetését a mi viszonyaink kö- zött általános károsnak és veszedelmesnek tartom.“ Továbbá figyelemztette hitsorsosait, hogy „meggondolatlan szelmalomharcba ne fe- cserejük erőnket“, valamint hogy „ne intézzünk más felekezetek viszonyai ellen olyan kiroha- nást, amely valóban a felekezeti küzdelem szí- nével bír.“

Nagy megnyugvásomra és épülésemre szol- gált az is, hogy midőn én egyik nagytekintélyű és országsszerető nagy tiszteletnek örvendő refor- mátus vallásu hazánkfia előtt a szekularizáció kérdését felemlítettem, előttem egy nyilatkozott, hogy ő jól tudja miszerint a katolikus egyházi vagyon a magyar közművelődésnek bőséges for- rása és hogy tarisam őt oly hazafianak, aki a szekularizációt országos csapásnak tekintené, mert nem tartja az ország érdekében fekvőnek, hogy a katolikus egyházi birtokok idegen, vagy az ország érdekei szempontjából megbízhatlan kezekbe kerüljenek, ami pedig könnyen megtör- ténhetnék.

Magyarországon a szekularizáció a tulajdonjog megtámadását és megdöntését jelenti, ami napjainkban a fenyegető szociálisizmus és kommunisztikus törekvésekkel szemben bizonyára nem csak hogy nem időszerű, hanem valóban veszedelmes. A katolikus egyház- vagyon szekularizációja és erőszakos elkobozása után következhetnek a többi vagyon elkobozása, mert ez lenne az egyházi vagyon tulajdonjoga netán megengedett megtámadásának és megsemmisítésének logikai következtetése.

Ennélfogva mulhatatlanul szükséges, hogy a magyar vagyoni jogi rendszer ellene álljon a szekularizációnak épp úgy, amint ezer éven át ellentállt a magyar alkotmány az európai abszolutizmusnak és amint a magyar család jogi ellenállt a magyar felfogással ellenkező nyugoteurópai családjogoknak. Ragaszkodjunk jövőre is a magyar jog szelleméhez és ne induljunk vakon kritika nélkül egész történelmi jogfejlődésünkkel ellenkező külföldi elméletek után.

UJDONSÁGOK.

Rendkívüli közgyűlés a városnál.

Az időközben felmerül törvényhatósági ügyek elintézésére ma d. e. 10 órakor rendkívüli közgyűlés volt a városnál. A rendkívüli közgyűlés összehívását néhány sürgősen elintézendő ügy okolta meg. A közgyűlésen, amely alig egy fél órát vett igénybe, csekélyszámu bizottsági tag jelent meg, felszólalás is alig történt. A lapokból különben ismert ügyek nagyobb érdeklődést nem keltettek. A közgyűlés érdemi részéhez feljegyzésre méltónak találjuk, hogy néhány humanus intézmény segélyezésében a tanácsi javaslattal s mondjuk — a város vezetőségével szemben — vendetésen nyilatkozott meg a bizottsági tagok szociális felfogása. A közgyűlés lefolyása a következő volt:

Az ipariskola.

Saára Gyula dr. polgármester megnyitván a közgyűlést a jegyzőkönyv hitelesítésére felkérte Tóth Arthurt és Boros Sándort.

A közgyűlés első tárgya az ipariskola fűtése és berendezése volt. Az előadó Bokor Attila aljegyző ismerte az ügy állását. A közgyűlés elhatározta, hogy az épiendő ipariskolát gőzfűtésre rendezi be, vízvezetékkel és csatornázással látja el. Az intézkedéssel megbízott tanács, továbbá a pénzügyi szakosztály azt proponálja, hogy az építkezés sürgősségére való tekintettel vízvezetési és csatornázási munkálatokat halasszák, a vízvezeték kiépítésének idejére, a gőzfűtésre pedig zártkörű pályázatot írjanak ki, amelyben csak specialis szakvállalkozók vehetnek részt.

Az intézkedést, amelyet Winkler Vilmos főmérnök magyarázattal kísért helyesléssel vette tudomásul a közgyűlés.

A szabadság szobor.

A polgármester jelentést tett a szabadság szobor restaurálásáról. A begyűlt összegek 2106.07 koronát tesznek ki, a gyűjtés azonban még folyik. A restaurálási költségekhez még szükséges 450 koronának a házi pénztárból való felvételét javasolja a tanács. Ez az összeg azonban részint színelőadás által meg fog térülni. A közgyűlés hozzászólás nélkül helyesléssel járult hozzá a hiányzó összeg felvételéhez.

A Nagy Sándor-féle hagyaték.

Kisteleki Károly dr. tiszta megvilágításba állítván az ügyet, a tanács javaslataként előterjesztette, hogy a folyamatban levő egyezség szerződésének megkötésével bizza meg a közgyűlés a polgármestert. A város mindössze 15 ezer koronával van érdekelve az egyezségben. A szerződés mielőbbi megkötése annál inkább indokolt, hogy a városra hagyandó 500.000 korona kamata reánk legyen gyümölcsöző s hogy mielőbb a hagyaték birtokába jussunk. A közgyűlés szívesen hozzájárult az előterjesztéshez, amelyben Kecskán Livius dr. v. b. t. közbeszólása a közgyűlés humorát képviselte, aki a per *subvenciója* iránt érdeklődött.

Kisteleky dr.: Felnöttek oktatásával nem foglalkozom, de szívesen szolgálok magyarázattal; *subvermest* a per alakja. (Derűtség.)

Szabályrendelet.

A téglá előállítás módjáról, a téglá nagyságáról szóló szabályrendeletet kihirdetik s felhívják rá az új téglagyárosok figyelmét, a régié már kézhez hápták. Boros Sándor a szabályrendelettel a gyárosok existenciáját félti, mire Kisteleky dr. elfogadható magyarázatot ad.

A kövezetvám.

Az automobil-kerékpártulajdonosok nevében Bori József magyarázatot kér a közgyűléstől, hogy a helybeli tulajdonosok kötelezetnek-e kövezetvám fizetésére. A szabályrendelet helytelen értelmezéséből egyelőre eddig a sorompókon kívül lakó helybeli lakosok is fizették a vámot, Rauscher Béla régebbi közbenjárására a kövezetvámmentes járást megkapták a vasúti munkások. Most a közgyűlésben Mohai p. ü. tanácsos azt a magyarázatot adja, hogy a kövezetvám alól kivételnek a helybeli automobil és kerékpár tulajdonosok.

Segélyek.

A Sz. P. Dalkör kecskeméti utjára 200 korona segélyt kér. A tanács 100 koronát javasol, a közgyűlés szavazat alá utalván a kérdést 18—18 szavazattal foglal állást mellette és ellene. Az elnöklő polgármester a 200 korona mellett dönt.

A rendőrelégység 50%-os drágasági pótlékot kér. A közgyűlés elutasítja a kérelmet.

Az alkohol ellenes egyesület ligáját egyszer s mindenkorra 100 koronáva segélyezi a törvényhatóság.

A munkások rokkant és nyugdíj egyesülete felkéri s várost, hogy 200 koronával lépjen alapító tagjainak sorába. A tanács azon az alapon, hogy fedezet nincs, a kérelmet mellőzést javasolja. Csöppenyiskó Mihály dr. és Rauscher Béla a kérelmet melegen pártolják, mire a közgyűlés helyt ad a kérelemnek s az 200 korona tagsági díjára a 910-iki költségvetésben jelöl helyt.

Városunk a sz. Ferencendi provinciális székhelye. Mint lapunk zártakor értesülünk P. Ozoray Izidor a Szent Ferencendi rendtartomány újonnan választott provinciálisa a rendtartományi gyűlés határozataként városunkba teszi át székhelyét. A rendtartományi gyűlés egyáltal eszközölte a rendházakban előállt változásokat. Tőlünk P. Pethő Lenárd Pözsönyba helyeztetett, akinek helyébe P. Simon Mátyas jön Nagyatádról.

Kitüntetés. Ó felsége Csipkés Gyula honvédszázadosnak nyugalmába vonulása alkalmából a legfelsőbb elismerését nyilvánította.

Esküvő. Pethő István szombathelyi DV forgalmi tiszt f. hó 10 én tartotta esküvőjét a székesgyházban Polonyi Paulával, Polonyi Sándor nyug. DV alkalmazott bájós leányával. Násznapok voltak Polonyi Sándor DV álomáskézelő (Ágfaiva) és Kümmel Béla helybeli virágkereskedő.

Eljegyzés. Karner Jenő nagyvelegi tanító és postamester eljegyezte Tatay Gizellát; Tatay Sámuel papkeszűi körjegyző és neje bájós leányát.

A Zichy-család gyászja. Seregélyesről írják: Zichy István gróf és Péchy Margit grófnő fia Antal vakbél gyuiladásban e hó 7-én Budapesten elhunyt, Holtestét Zichyujfalun temették el hétfőn d. u. nagy részvét mellett. A temetés szertartást Becsák Ernő seregélyesi plebános végezte.

Kinevezés. Tóth Géza dr. miniszteri segédfogalmazót, az eltávozott Jeszenczyk Andor dr. helyébe főispáni titkáruul nevezte ki a belügyminiszter.

Mai vezércikkünk. Ziska Antal a nagytudomány győri ügyvéd tollából alapos cikket közlünk a szekularizációról. A széles jogi és történelmi tudáson felépített közlemény, tulajdonképpen a győrmegy i törvényhatóság közgyűlésén elmondandó beszédnek készült, ahol az átirat hozzászólás céljából szintén megjelent. A győri törvényhatóság egyszerűen minden indoklás nélkül ad acta tette az átiratot s így felszólalás indokolatlanná vált. A nagytudomány szerző kegyes engedelméből mi lekötözük s egyuttal ajáljuk törvényhatóságunk tagjainak figyelemébe. Sőt az egyházi vagyonjog ferde értelmezésében vi-

tézkedő Sz. és Vidéke figyelmét is felhívjuk rá. Hadd okozkodjék egy kicsit!

Közigazgatás a városnál. A város közigazgatási bizottsága tegnap d. e. 10 órakor tartotta rendes havi ülést Saára Gyula dr. polgármester elnöklétével. A tartalmás tárgysorozatu ülés lefolyásáról a következőkben adunk jelentést:

Az előzői jelentés, amelyet Farkas Sándor aljegyző referál el, megemlíti, hogy a Kovács-Veszeke kályha ügy a rendőrség illetékelen intézkedése következtében új eljárást von maga után. Többek hozzászólása után kiadják a tanácsnak, ahova így, mint építészeti kihágás tartozik.

Takács Imrét mezőrendőri kihágás miatt elítélte a rendőrség. A megfelelőbbet ítéletet feloldotta bizottság.

A főúrvosi jelentés, amelyet lapunk más helyen közlünk, nélkül vették tudomásul.

A közigazgatási előadó jelentése szerint a termés valamivel jobb, mint tavaly volt. Különösebb jelenteni valója nincs.

A pénzügyigazgatóság jelentésében a kincstári követeléseket 1.763,943 kor. mondja. Erre befizetett összeg 1.168,865 kor. Hátralék 595,078 kor. Házadomentséget 22, fizetési halasztást 63 esetben adott az igazgatóság.

A főmérnöki jelentés szerint az utak jó állapotban voltak. Fedanyagkészlet volt az állami utakon 39, a törvényhatósági utakon 441 halom. A főmérnök indítványt terjesztett elő, hogy a balatoni vasut építményénél utatjárónak, korlátainak átvételére bizottság küldessék ki. Az indítványhoz több hozzászólás történt. Nagy Ignác azt javasolta, hogy az átvételt a kisajátítási bizottság ejtse meg. Rádasy Lajos ezzel ellentétben hangsúlyozta, hogy a város érdekeit és magánosok érdekeit nem lehet egy kasp alá venni. Saára dr. és Csöppenczy dr. felszólalása után kiktölték Löwy Károly elnökletével a bizottságot, amelynek tagja lettek: Nagy Ignác, Kisteleky Károly dr., és Lits Ferenc. Az átvétel, amelyen a MÁV. képviselője is megjelenik, aug. 27-én lesz.

Eisenbarth Károly dr. DV. balatonparti állomon tapasztalható szabálytalanságokról interpellált. A vonatok az állomáson kívül szabadteréren állanak meg s a nyílt pályán a leszállás' valósággal életveszéllyel jár. A rendellenes állapot orvosiására átirnak a közlekedésügyi fellépéséhez.

Tóth Arthur felszólalása értelmében a vármegye közigazgatási bizottsága határozatához hasonlóan átirnak a kereskedelmi miniszterhez a paksi és a balatoni vasut alkalmasabb csatlakozása tárgyában.

A tanfelügyelő előterjesztette, hogy kereskedőtanonc iskola 12—14 anaalfabétja az iparos-tanonciskola előkészítő osztályában nyerjen oktatást. Az iparosiskolában e néhány anaalfabéta bevezetése nem okozna torlódást, a kereskedelmi iskolát pedig, minthogy ott erre megfelelő osztály nincs, nagy anyagi megterhelés alól oldandó fel. A bizottság tudomásul vette az előterjesztést.

Pösch ur! Van-e ki e nevet nem ismeri? Ismertetéshez járul Pösch ur legutóbbi kalandja, t. i. Herkules fürdőn nagyobb kártya manipuláción érték a barát urat. Most a rendőrség megfigyelés alatt tartja. Ez az egész.

A sertés piacok egyesítése tárgyában értekezlet volt ma d. e., amely javaslatba hozza a városi tanácsnál, hogy a sertés piacokat a Szénátéren egyesítsenek. A teret alkalmasá' fogják tenni.

Családi bajok. Szilágyi Antal helybeli rövidáru kereskedő családi állapotában nagyobb kaliberű kellemetlen eset állott elő, amelynek immár a rendőrségen is erős nyomai akadnak. Szilágyi ugyanis feljelentést tett a rendőrségen, hogy felesége f. hó 11-én este, míg ő távol volt lakásáról, összecsonmagolt körülbelül 1000 korona értékű árut, ágy neműt stb. s revolvert magával vivén, ott hagyta családi tűzhelyét. E feljelentéshez rendőri kétség fér, amennyiben Szilágyi már többször próbált ilyen feljelentést tenni, a nyomozás során aztán kétségtelen megállapítást nyert, hogy feleségével durván bánik s azért hagyta el már többször. A rendőrség abban a véleményben vette kezébe az ügyet, hogy a dolog csekély valószínűség alapszik s ha az asszony el is tűnt, a jelzett ingóságokat nem vitte magával. A rendőrség a tényállás megállapítása végett nagy aparatussal végzi a nyomozást.

Helyettesítés. Az öt heti szabadságra távozó **Vajda Géza** államépítészeti főmérnököt hivatalában **Krécsy Miklós** főmérnök fogja helyettesíteni.

— Szabad iskola címmel közölt cikkünkre a következő sorokat kaptuk:

Tekintetes Szerkesztőség! Mivel b. lapjának f. évi aug. 10-iki számában Fr. J. „Szabad iskola” c. cikkében azt állítja, hogy Csonotos Andor váli képviselő „Baracsán is a katolikus iskolát elállamosította, de a reformátusokét nem,” az igazság kedvéért kijelenteni tartozom, hogy a még csak 3 év óta fennálló baracsai róm. kath. iskola államosításáról még soha szó nem volt, hanem éppen Csonotos Andor járta ki, hogy tanítónk annak idején a legrövidebb idő alatt 900 K-nyi államsegély élvezetébe jutott és ugyancsak képviselőnk járt utána és fáradozott még most is a legnagyobb előzetkenységgel azon, hogy az építés alatt lévő iskolánk költségeinek fedezésére államszegélyben részesüljünk. Nem is rajta mult, hogy ezt a segílyt még ez évben meg nem kaptuk, hanem egyedül azon, mivel a kultuszminisztériumban erre a célra már nem volt fedezet. A jövő évre már elő vagyunk jegyezve. — Martonvásár, 1909. aug. 11. Tisztelettel: Ferschich János, iskolaszéki elnök.

— Pályázat. Ercsi község kórallatorvosi állására pályázatot hirdet a főszolgabíró. Az állás betöltése szeptember 16-án történik meg választás után.

A Káloz községben megüresedett községi állatorvosi állás betöltése aug. 31-én lesz.

— Nyaralók rovata: Lébényszentmiklós (Moson m.) Varga Damján dr. főgimn. tanár. — Herkulesfürdő: dr. Arólay Antal városi tb. főorvos kerületi orvos és családja. — Tátravidék: Vértess József felső kereskedelmi iskolai tanár és családja. — Hévíz: Pék Jánosné felsőbb lányiskolai tanárnő és családja. — Badacsony: Kovács Ilonka tanítónő. — Balatonaliga: Köhler Józsefné MO bank főnök neje és családja. — Balatonlelle: Németh Péter gyógyszerész (Aba.)

— Új kisdudovoda. Porgárdi község képviselőtestülete elhatározta, hogy kisdudovodát épített. A kisdudovodára, amely a község főterén fog állni, már kiírták a pályázatot.

— Nincsen orvos. Pázmándról írják nekünk a következő esetet, amely alkalomszerűen kell, hogy felkeltse a felettes hatóság figyelmét a pázmándi közegészségi viszonyok megvizsgálására. Sziládi György pázmándi lakost annyira összerugdosták a lovak, mikor gabonáját maszináta, hogy a szenvedett sebesülések következtében élet-halál közt lebeg. A legszomorubb a dologban az, hogy mikor orvosért küldtek, sem kápolnásnyéken, sem a környékben orvost nem találtak. Még csak a helyettesét sem sikerült feltalálni. Hát ez érdekes. Fehívjuk rá a felettes hatóság figyelmét.

— Kiadandó vadászterület. Söréd község a határában gyakorlandó vadászati jog bérbeadására pályázatot hirdet.

— Tüdőbajusokat gondozó intézet jelentése július hóról. A gondozottak száma a mult hó végén 152 család 655 taggal. Felvételtett július hónapban 11 család 38 taggal, a gondozottak száma július hó végén 163 család, 693 taggal. Kiszolgáltattott az intézet 4000 liter tejet, 720 kg. vajjal, 444 kg. kenyérlisztet, 85 kg. főzölisztet, 210 kg. burgonyát, 24 kg. rizst, 93 kg. borsót, 6 kg. lencsét, 9 kg. zsirt, 258 ko. darát, 2 kg. húst, 29 drb. tojást, mely ételmi cikkek értéke 927.29 K. Kiadott ezenkívül utiköltségre 8 K, lakbérsegélyre 8 K, 10 köpcsészére a 150 K 4, közcsészére a 3 K. A kiadások főösszege 943 K 29 fillér.

Utazási könyvek, Budekerek, stb. nagy választékban kaphatók Klöner Péter udvari könyvkereskedésében Székesfehérvárott.

— Kutyák fegyelmzése. A rendőrségtől kaptuk a következő értesítést: Knittelhofer Ferenc Zámoly-utcai lakos veszett kutyája által megmarrt Stéger Ignác, Farkas Mihály, Pap József, Szabó József, Nagy Mihály, özv. Trukkensitz Józsefné, zámoly-utcai lakosok ebeinek kiirtását meghagyta

a rendőrség. Elrendelte továbbá a rendőrség a gyepmestertelepét Mann, Juth és Eppinger-féle téglatelepeken levő kutyáknak a gyepmester telepre való szállítását, zár alá vételét, állandó megfigyelését, sőt azonnali kiirtását is, ha azok valamelyikén a veszélyesség tünetei észlelhetnek. Elrendelte a rendőrség a Zámoly, Királykut-, Forgó- és Kecskemét-utcák, továbbá más környéken ebtulajdonosok birtokában levő ebeknek állandó és szigorú felügyelet alatt tartását azzal, hogy ezen meghagyás nemteljesítése esetén a szabadon levő ebek azonnal elszállíttatnak és kiirtatnak, tulajdonosaik pedig a lesgzigorubbán büntetendők. Eddig már több ebtulajdonos ellen tételt feljelentés a rendőrségen.

— Pázmándi erkölcsök. Tudósítónk írja: Farsang József és Szanyó István pázmándi lakosok feleségei, úgy látszik, igen szeretik a másét. A minap is kettesben felrándultak a szomszéd Veréb községre és ott addig szemlélgették a bíró szép veteményes kertjét, míg feltűnő hajlanságot keztek érezni a káposztafejek és hagymák iránt. Nosza telerakták hát a kendőjüket! De csunyául rajtvesztettek. A bíró fia észrevette, hogy kutyavan a kertben s úgy eldöngötte a két menyecskét, hogy napokig nyomták az ágyat. Erre a fentnevezett férjek a bíró és fiát akarták ellátni amugy Isten igazában, mire a csendőrség pártfogásba vette a két izgága embert.

— A munka halottja. Szomorú esetről értesít bennünket bicskei tudósítónk: Nagy András vagyonos bicskei polgár András nevű fia, amint a cséplés körül a kazalon foglalkozott, megcsusztak alatta a kékék s a 8—10 méternyi magasságból oly szerencsétlenül bukkott le a földre, hogy agyrázkódást szenvedett. Azonnal orvos után láttak, azonban életét megmenteni nem lehetett. Még aznap éjjel meghalt.

— Rövid hírek.

Diákok ünnemulatsága. Sörcz József táncmester aug. 19-én tartja diáktanítványainak táncpróbáját a polgári lövészkert termében. A tiszta jövedelem a szegény tanulók segítőzésére fordítatik. Szép és kedves dolog!

Névmagyarosítás. Kiskoru Meister Imre, Gyula és Zoltán helybeli lakosok vezetéknevüket belügyminiszteri engedéllyel „Molnár”-ra, kiskoru Szauerampft Mór és Sári helybeli lakosok pedig „Tihanyi”-ra magyarosították.

Állatgyekek Baracsán, Felcsuthon, Alcsuthon, Bicskén és Bodmérön megszűnt a sertésvész.

Állategészségügy. A Gárdonyi községhez tartozó Dinnyéspusztán a sertésvész fellépett.

Körözés. Hoduz Zsófia ercsi születési 31 éves hajadon körözését elrendelte az alispán. Ott a baj, hogy az illető nem fizeti az adót.

Öngyilkos néni. Kis Gy. Jánosné nagyvelegi lakos, tüdő gyuladása esett. Férje Amerikában keresván a kenyeret teljesen elhagyottan viselte betegségét a szegény asszony, aki végre is öngyilkosság árán szabadította meg magát szenvedéseitől. Felakasztotta magát a mestergerendára.

A Flier-testvérek és Bence Ferenc. A dolog úgy történt, hogy Flier István felcsuti lakos hazafelé baktatott az uton. Ezt az alkalmat várta Bence Ferenc, aki mint régi haragosa, a nála levő bottal kiegyeníteni próbálta a régi tartozását. Flier István csak tűrte a dolgot, időközben azonban segélyére érkezett az öcse, József s most közakarattal úgy elrakták az akadályoskodó Bencét, hogy súlyos sérülést szenvedett.

Szilágyi János baja. Szilágyi János szárazréti lakosnak dolga akadt a Székesfehérvári Takarékpénztárban. Ebben a jártában arra a felfedezésre jutott, hogy takarékpénztári könyvére valaki felvett 174 koronát. Ezek után nyilvánvalónak látta, hogy a takarékpénztári könyvét valaki hazuról ellopta. A rendőrség hivatásszerűen nyomoz a dologban.

Megugrott sertés. Szűts István velencei lakos udvaráról megugrott egy 2 éves ártány sertés. A jó szívű megtaláló vigye jogos gazdájához. **Az erdészek kutyája.** Rott Nándor nagyperkái erdész pompás vöröstarka vadász kutyája elbitangolt. Kerestetik.

Bolondos ember. Szijártó Imre helybeli lakos ráchégyi lakására igyekezett. Közben megtámadta Schuller Ferenc (Felső kir.) és össze vissza verte. **Züllő alak.** Mahner István móri lakos szó-

lejtében foglalatostokdván kiakasztotta kabátját egy karóra. Így történt, hogy a kabát zsebéből kiloptak 23 koronát. A tolvaj Czahecz József móri csavargó volt aki azelőtt tisztességes életet élt, de miután meghalt felesége, züllés útjára lépett.

Jégszekrények, gyermekágyak, kocsik és vasbutorok valamint takaréktűzhelyek nagy választékban állandóan raktáron Márkus Simon Fia cégnél Jókai-utca 16.

Szerkesztői üzenet

Érdeklődő. A népszövetségről szóló ismertetésünket legközelebb folytatni fogjuk. Azután közölheti velünk felfogását, véleményét.

Zalai. Hát mi nem kapunk, könyörgöm, tárcát stb. a tanulságos zalai földről?

Bicske, Bodejk. A postán lesz a tévedés. Mi rendesen küldjük.

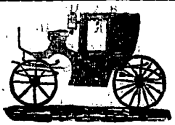

A mosás akár a tánc, Fáradságba nem kerül, Sohozt szappant ha használ, Még szived is örül.

Schicht szarvasszappana osodlatos, hathatós tisztítóerejét sajátzerű előállításának és a legjobb nyersanyagok leg gondosabb kiválasztásának köszöni.

Schicht szarvasszappana kíméli a kezeket és a fehérmeműt! Megtakarít fáradságot és vesződséget! Kíméli eméltogva az egészséget! Megtakarít pénzt, időt és munkát! Tisztasága 30.000 koronával szavatoltatik.

Ujabb rendszerű kocsik!

HIRTLING PAL

KOCSIGYÁRTÓ

Üzlet: Tolnai-utca 16. Székesfehérvár Raktár: Simor-utca 35

Raktáron tartok minden fajtájú kész ruganyos kocsit, kész korbákat, kerekeket és a hozzá tartozó farészeket.

A n. é. közönség b. figyelmébe ajánlom kocsifényező és nyérges műhelyemet.

A kocsigyártáshoz tartozó összes javításokat jutányosan s gyorsan eszközölöm.